

Список використаних джерел:

1. Бакум З. П. Українська мова як іноземна: лінгводидактичні проблеми. Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. Випуск 5, 2010. С. 226-232.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. К. : ВЦ «Академія», 2009. 376 с.
3. Губа Л. Проблеми мотивації іноземних студентів на заняттях з української мови. Актуальні проблеми навчання іноземних студентів. Матеріали XXII Всеукраїнської науково-практичної конференції. Дніпро, 2020. С. 20-22.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-279-4-77>

Боєва Е. В.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української та зарубіжної літератур,
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»*

ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ НАВЧАЛЬНОГО АДАПТОВАНОГО ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Одним з важливих показників мовної компетенції студентів-іноземців є освоєння літературного художнього тексту (ХТ) на всіх рівнях з урахуванням цільової спрямованості – лінгвістичної, літературознавчої та країнознавчої. Такі тексти активізують та мобілізують мовну діяльність студентів, сприяють підвищенню рівня культурно-країнознавчої компетенції.

Викладання вітчизняної літератури студентам-іноземцям виокремилася в особливу сферу навчального процесу. Можливість читати твори вітчизняних класиків і сучасних авторів є потужним стимулом при вивченні мови. Лінгвокраїнознавчий аналіз можна розглядати як основу інтерпретації ХТ і водночас як засіб формування лінгвокраїнознавчої компетенції. Даний вид аналізу можна характеризувати, як:

1) семантичний (аналіз одиниць ХТ з точки зору їх країнознавчої компетенції);

2) структурно-функціональний (розгляд можливостей різних мовних одиниць на різних структурних рівнях тексту передавати країнознавчу інформацію).

Як відомо, художня література – це «мистецтво слова» [4, с. 129], що виконує функції: 1) пізнання життя, людини; 2) виховання, оскільки без літератури неможливим є різноманітний розвиток особистості. Крім того, ХТ виконує ще одну особливу функцію – естетичну, що «виступає у складній взаємодії з комунікативною і є визначальним моментом його особливої організації» [1, с. 5]. Розкрити значення вітчизняної літератури, продемонструвати її характерні риси (утвердження ідеалів добра, морально-етичні пошуки, прагнення зрозуміти оточуючий світ у всій його різноманітності і взаємозв'язку), показати високу місію художньої літератури – у цьому полягає завдання лінгвокраїнознавчої роботи з ХТ.

Формуванню країнознавчої компетенції сприяє спеціальний курс практичних занять з країнознавчого аналізу й інтерпретації ХТ, що доповнює теоретичний лекційний курс з країнознавства. У зв'язку з цим однією з найважливіших проблем методики викладання української мови як іноземної є проблема добору ХТ для роботи з іноземними студентами, укладання коментарів і навчальних завдань для них, а також проблема адаптації ХТ відповідно до можливостей його сприйняття студентами-іноземцями.

Лінгвокраїнознавчу цінність мають тексти, що містять наступні параметри:

- 1) «походження» тексту (його оригінальність або неоригінальність);
- 2) засіб подання лінгвокраїнознавчої інформації у тексті.

Відповідно до першого параметру навчальні тексти поділяються на:

- 1) створені викладачем відповідно до поставленої методичної мети (первинні навчальні тексти);
- 2) оригінальні тексти, що використовуються як навчальні (вторинні навчальні тексти).

Відповідно до другого параметру навчальні тексти поділяються на:

- 1) тексти, у яких домінує експліцитний засіб подання країнознавчої інформації (експліцитні країнознавчі тексти);
- 2) тексти, у яких країнознавча інформація міститься в імпліцитному вигляді (імпліцитні країнознавчі тексти).

Різниця між первинними і вторинними навчальними текстами полягає в тому, що при самостійному написанні текстів викладачі свідомо планують зміст, обсяг і характер країнознавчої інформації, яку вони вводять у текст, а також можливості її подальшої інтерпретації. При використанні оригінальних творів завдання полягає в тому, щоб вибрати текст, що є цінним з точки зору такої інформації, щоб студент при засвоєнні матеріалу

«потенційно відчував можливість удосконалювати свої навички й підвищувати компетентність у питаннях духовної культури народу, мову якого він вивчає» [2, с. 59]. Тематика добору літературних творів обмежується відповідно до наступних критеріїв:

- 1) твори, де в центрі уваги письменника знаходиться людина, її життя, духовні і культурні інтереси, моральні пошуки;
- 2) твори на загальнолюдські теми (любов, дружба, обов'язок та ін.);
- 3) твори із соціально-моральною проблематикою;
- 4) твори з чітко визначеною авторською оцінкою, що не містить протиріч і піддається чіткій інтерпретації.

Оригінальні твори можуть бути пристосованими до виконання навчальних завдань за рахунок скорочення, усунення інформації, що є зайвою для даної комунікативної ситуації. Також при доборі текстів до уваги береться обсяг – орієнтуватися, особливо на початку, варто на розгляд цілого твору малого жанру (оповідання, новели). Адаптація ХТ відбувається за рахунок композиційної простоти, більш вузького змісту, компресії синтаксичних конструкцій. Експресивна і стилістично забарвлена лексика замінюється лексичним мінімумом певного етапу навчання.

З усієї різноманітної інформації, що закладена в художньому творі, в адаптованому тексті зберігається змістовно-концептуальна інформація тексту.

Конкретна мета роботи з адаптованим ХТ полягає в активізації навичок читання без перекладу, а також активізації діалогічного й монологічного мовлення на матеріалі прочитаного тексту, поглиблення знань студентів та їхніх уявлень про сучасне життя країни, мову якої вони вивчають.

Процес роботи над адаптованим ХТ поділяється на два етапи:

1) підготовчий, що має на меті створення загального країнознавчого фону для розуміння змісту тексту, а також зняття смислових і мовних труднощів;

2) основний, мета якого – контроль розуміння прочитаного та його поглиблення, перевірка умінь осмислити зміст тексту і дати йому оцінку.

Для досягнення мети першого етапу служать:

1) система передтекстових завдань, що містять відомості про історичну епоху, яка відображається у творі, про час його написання, особу автора, а також завдання навчального характеру з урахуванням країнознавчих, лексико-граматичних та лінгвостилістичних аспектів тексту, що є засобом «особливої функціонально-комунікативної спрямованості» [5, с. 81];

2) система текстових завдань, в яких подаються т.зв. комунікативні настанови, що сприяють одночасному сприйняттю й осмисленню змісту художнього тексту.

Мета основного етапу реалізується за допомогою системи післятекстових завдань, при виконанні яких, з одного боку, перевіряється глибина розуміння студентами країнознавчого й ідейного змісту твору, а з іншого боку, проводиться його корекція. Наприклад, розпочинаючи аналіз певного твору, можна від самого початку спробувати визначити авторську оцінку, його ставлення до описуваного (наявність слів-концептів, національних та індивідуально-авторських символів, тропів, емоційно-оцінної лексики). Особливу увагу слід звернути на засіб подання інформації у тексті – авторська концепція може бути глибоко прихованою і підтекст у цьому випадку є більш значущим, ніж експліцитно викладений контекст. «Імпліцитність змісту (...) дозволяє передавати засобами мови набагато більший обсяг інформації, що є неможливим для передачі засобами нехудожнього мовлення» [3, с. 17]. Саме імпліцитні ХТ дають можливість розвитку умінь глибинного прочитання тексту, вдумливого підходу до інтерпретації авторської концепції твору.

Спостереження і висновки навчального аналізу адаптованих художніх творів мають бути об'єктивними, оскільки обмеження обсягу аналізу дають можливість сконцентрувати увагу на особливостях функціонування окремих елементів ХТ, що містять певну країнознавчу інформацію. Такі спостереження є надзвичайно важливими під час навчання української мови іноземців, оскільки у процесі країнознавчого аналізу й інтерпретації адаптованих художніх творів вони підвищують мовну компетенцію, розширюють коло знань минуле й сучасне країни, мову якої вони вивчають.

Вводячи адаптовані художні твори на певних етапах навчання, застосовуючи адаптацію для полегшення сприйняття смислових ярусів і мовних труднощів ХТ, поступово виробляючи навички роботи з ним, на подальших етапах слід розширювати читання й аналіз неадаптованих текстів. У цьому випадку ХТ переростає свої функції навчання мови і стає дійовим засобом підвищення мовної культури, лінгвокраїнознавчої компетенції, засобом оволодіння духовними скарбами народу – носія мови, що її вивчають студенти.

Дана методика роботи з адаптованими і оригінальними ХТ дозволяє організувати процес читання й аналізу таким чином, щоб його розуміння проходило всі стадії і контролювалося на всіх рівнях. Саме художні твори, при використанні їх у навчальному процесі, є потужним засобом

підвищення усіх рівнів володіння мовою і вироблення навичок оформлення думки в усній та письмовій формах іноземними студентами.

Список використаних джерел:

1. Гореликова М.И., Магомедова Д.М. Лингвистический анализ художественного текста. Москва: Русский язык, 1989. 152с.
2. Корнаева Л, Опренко Л. Лингвострановедческий аспект восприятия художественного текста студентами-филологами из ГДР. Международный симпозиум МАПРЯЛ по лингвострановедению 11-15 сентября 1989 года. Тезисы докладов и сообщений. Часть II. Одесса, 1989. С. 59.
3. Лотман Ю.М. Структура художественного текста. Москва: Наука, 1970. 220 с.
4. Носкова А.В. О системе лингвострановедческой работы с художественными текстами. Международный симпозиум МАПРЯЛ по лингвострановедению 11-15 сентября 1989 года. Тезисы докладов и сообщений. Часть I. Одесса, 1989. – С. 129-131.
5. Шмелев Д.Н. Русский язык в его функциональных разновидностях. Москва: Наука, 1977. 168 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-279-4-78>

Бондаренко А. І.

студентка групи ЮД-041,

Дніпропетровський державний університет

внутрішніх справ

Науковий керівник:

Поліщук М. Г.

кандидат юридичних наук, доцент,

Дніпропетровський державний університет

внутрішніх справ

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ОПІКИ НАД МАЙНОМ

Інститути опіки та спадкового права завжди були одними з найважливіших. Зв'язок між ними полягає в тому, що за допомогою опіки люди, які з тих чи інших причин не можуть самостійно реалізувати